

مشاوره با کودکان مشکل دار

(آموزش عملی براساس سرگذشت‌های واقعی)

تألیف

جین مارکس

ترجمه

سینا ریحانی

ویرایش

فرهاد مصطفی

جین مارکس

مشاوره با کودکان مشکل‌دار: آموزش عملی براساس

سرگذشت‌های واقعی

ترجمه: سينا روحاني

ویرایش: فرهاد منصف

فروست: ۱۹۷

ناشر: کتاب ارجمند (با همکاری انتشارات ارجمند: نسل فردا)

صفحه‌آرا: مهتاب دلنواز

طراح جلد: احسان ارجمند

چاپ: سامان، صحافی: روشنگر

چاپ اول، خرداد ۱۳۹۲، ۱۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۰-۱۶۷-۲

www.arjmandpub.com

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۲۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف، ناشر، نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سرشناسه: مارکس، جین. Marks, Jane

عنوان و نام پدیدآور: مشاوره با کودکان مشکل‌دار: آموزش عملی براساس سرگذشت‌های واقعی / مؤلف جین مارکس؛ مترجم سينا روحاني؛ ویراستار فرهاد منصف.

مشخصات نشر: تهران: کتاب ارجمند: با همکاری انتشارات ارجمند: نسل فردا، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۳۰۴ ص، قطع: وزیری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۰-۱۶۷-۲

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: We have a problem: a parent's sourcebook,

موضوع: مشکلات عاطفی کودکان - نمونه پژوهی، کودکان - سرپرستی - نمونه پژوهی

شناسه افزوده: روحاني، سينا، ۱۳۴۶ - مترجم، منصف، فرهاد، ۱۳۴۱ - ویراستار

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۰ ۷۲۳/م۵۴م۲ BF

رده‌بندی دیویی: ۶۴۹/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۸۸۱۴۸

مرکز پخش: انتشارات ارجمند

دفتر مرکزی: تهران بلوار کشاورز، بین خ کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۲۹۲، تلفن ۸۸۹۸۲۰۴۰

شعبه اصفهان: خیابان چهارباغ بالا، پاساژ هزارجریب، تلفن ۶۲۸۱۵۷۴-۰۳۱۱

شعبه مشهد: ابتدای احمدآباد، پاساژ امیر، طبقه پایین، انتشارات مجد دانش، تلفن ۵۱۱-۸۴۴۱۰۱۶

شعبه بابل: خ گنج افروز، پاساژ گنج افروز، تلفن ۲۲۲۷۶۴-۰۱۱۱

شعبه رشت: خ نامجو، روبروی ورزشگاه عضدی، تلفن ۳۲۸۷۶-۰۱۳۱

شعبه ساری: بیمارستان امام، روبروی ریاست، تلفن: ۰۹۱۱۸۰۲۰۹۰

شعبه کرمانشاه: خ مدرس، پشت پاساژ سعید، کتابفروشی دانشمند، تلفن ۷۲۸۴۸۳۸-۰۸۳۱

بها: ۱۵۰۰۰ تومان

با ارسال پیامک به شماره ۰۵۹۹ ۰۵۹۹ ۰۰۰ ۱ در جریان تازه‌های نشر ما قرار بگیرید:

دریافت تازه‌های نشر پزشکی به صورت پیامک	ارسال عدد ۱:
دریافت تازه‌های نشر روان‌شناسی به صورت پیامک	ارسال عدد ۲:
دریافت خبرنامه الکترونیکی انتشارات ارجمند به صورت ایمیل	ارسال ایمیل:

فهرست

۱۶۱.....	بیماری در خانواده.....	۴.....	مقدمه مؤلف.....
۱۶۱.....	«سرگذشت کریستینا».....	۷.....	مقدمه ویراستار.....
۱۶۷.....	«سرگذشت نینا».....	۱۱.....	فرزندخواندگی و خانواده‌های آمیخته.....
۱۷۲.....	«سرگذشت شارلوت».....	۱۱.....	«سرگذشت جودی».....
۱۷۸.....	«سرگذشت امیلی».....	۱۷.....	«سرگذشت سوزان».....
۱۸۵.....	بالاتکلیفی (دو راهی) والدین.....	۲۲.....	«سرگذشت نانسی».....
۱۸۵.....	«سرگذشت نیل».....	۲۸.....	«سرگذشت اریکا».....
۱۹۱.....	«سرگذشت ژولی».....	۳۵.....	مرگ، مردن و عزاداری.....
۱۹۸.....	«سرگذشت الیسا».....	۳۵.....	«سرگذشت لیندا».....
۲۰۵.....	تفاوت‌های جسمانی.....	۴۱.....	«سرگذشت میا».....
۲۰۵.....	«سرگذشت آنتونیو».....	۴۸.....	«سرگذشت لیندا».....
۲۱۰.....	«سرگذشت بتی».....	۵۳.....	«سرگذشت مارگو».....
۲۱۷.....	مشکلات مدرسه.....	۵۸.....	«سرگذشت درین».....
۲۱۷.....	«سرگذشت پتر».....	۶۴.....	«سرگذشت کارول».....
۲۲۳.....	«سرگذشت جینا».....	۷۱.....	وظایف رشدی.....
۲۳۰.....	«سرگذشت جوانا».....	۷۱.....	«سرگذشت ساندی».....
۲۳۶.....	درگیری بین فرزندان.....	۷۶.....	«سرگذشت مارا».....
۲۳۶.....	«سرگذشت نانسی».....	۸۳.....	رفتار دشوار.....
۲۴۱.....	«سرگذشت جسیکا».....	۸۳.....	«سرگذشت ابی».....
۲۴۷.....	آشنایی‌های خواب.....	۸۹.....	«سرگذشت سیتینا».....
۲۴۷.....	«سرگذشت راشل».....	۹۵.....	«سرگذشت مارگو».....
۲۵۳.....	«سرگذشت امیل».....	۱۰۰.....	«سرگذشت جوانا».....
۲۵۹.....	سازگاری اجتماعی.....	۱۰۶.....	«سرگذشت سوزان».....
۲۵۹.....	«سرگذشت تینا».....	۱۱۳.....	طلاق و جدایی.....
۲۶۴.....	«سرگذشت نانسی».....	۱۱۳.....	«سرگذشت دیانا».....
۲۷۰.....	«سرگذشت آدرین».....	۱۱۸.....	«سرگذشت لیندا».....
۲۷۷.....	سوء استفاده از مواد.....	۱۲۳.....	«سرگذشت لورا».....
۲۷۷.....	«سرگذشت الیسا».....	۱۳۰.....	«سرگذشت میترا».....
۲۸۳.....	«سرگذشت الیسون».....	۱۳۷.....	مشکلات غذا خوردن.....
۲۸۸.....	«سرگذشت دان».....	۱۳۷.....	«سرگذشت امیلی».....
۲۹۴.....	خشونت و جرم.....	۱۴۲.....	«سرگذشت آنت».....
۲۹۴.....	«سرگذشت کلودیا».....	۱۴۹.....	ترس‌ها و خیال‌بافی‌ها.....
۲۹۹.....	«سرگذشت روبین».....	۱۴۹.....	«سرگذشت جین».....
		۱۵۵.....	«سرگذشت رنا».....

مقدمه مؤلف

- این کتاب سرگذشت مشکلات خانوادگی است، مشکلاتی که حتی بهترین خانواده‌ها با آن رو به رو می‌شوند یا ممکن است در هر لحظه با آن مواجه گردند. همه والدین در این سرگذشت‌ها انسان‌های خوبی هستند، آن‌ها نه بد هستند و نه شرور؛ آدم‌های باهوش، حساس و با فکری که دیگران برایشان مهم هستند، کسانی که سعی می‌کنند رفتارها و راه کارهای درست را در موقعیت‌های پیش آمده به کار ببرند، زیرا چاره‌های قبلی یا راه حل‌های مطلق و ساده خودشان برای رفع مشکل جواب نداده است. بعضی از سرگذشت‌ها در مورد رفتارهای غیر متعارف، معماگونه، ناراحت‌کننده و یا ترسناک بچه‌ها است.
- مثلاً:
- * کج خلقی مداوم دختر کوچک،
 - * شخصی که اجباراً می‌خورد و می‌خورد... و پسر لاغر و نحیف سه ساله‌ای که غذا نمی‌خورد مگر این که والدینش تا آخرین لحظه هوس‌هایش را برآورده کنند،
 - * دختر بامزه‌ای که ناگهان بدجنس و متخاصم می‌شود،
 - * دختر بچه‌ای که به خودش اجازه می‌دهد تحت فرمان یک دوست موزی دردرس‌ساز بیافتد،
 - * کودکی که به والدینش واکنش نشان نمی‌دهد،
 - * پسر بچه شادی که ناگهان از رفتن به مدرسه امتناع می‌کند و بر آن اصرار می‌ورزد،
 - * نوجوان خوب چهارده ساله‌ای از خانواده متوسط که در دام اعتیاد می‌افتد،
 - * ناتوانی ناگهانی یک کودک در راه رفتن بدون دلیل پزشکی،
 - * پسر کوچکی که خجالتی است و دوستی ندارد،
 - * درخواست‌های ترس‌آور یک نوجوان برای طلب کمک،
 - * دختری که اصرار دارد: معلم از من متنفر است «آیا راست می‌گوید؟»،
 - * افسردگی پسر جوانی که به نظر نوعی ناتوانی یادگیری است،
 - * کودک پیش دبستانی که ناگهان نمی‌تواند یا نمی‌خواهد راه برود،
 - * دختر نوجوان سیزده ساله‌ای که مرض قند دارد و در مقابل مادرش و نیز مراقبت‌های حیاتی خود ایستادگی می‌کند،
 - * دختری دوست‌داشتنی که همبازی تازه‌اش خیالی و به طرری وحشیانه پرخاشگر است،
 - * کودک هفت ساله‌ای که مدام شب‌اداری دارد،
 - * کودک هشت ساله‌ای که از به خواب رفتن وحشت دارد،
 - * دختر کوچکی که خودخواه و بی‌ادب است و بدون دوست مانده است،
 - * دختر کمال‌طلبی که هرگز از نمره‌هایی که می‌گیرد و از خودش راضی نیست (با وجود اطمینانی که والدینش به او می‌دهند)،
 - * کودک شروری که می‌خواهد با خطرهای واقعی مواجه شود،
 - * پسر بچه کوچکی که هیچ وقت راضی نیست،
 - * کودکی که از یبوست مزمن و دردناک رنج می‌برد

(آیا او عمداً خودش را تکه می‌دارد؟)

* کودک شش ساله با مزه‌ای که به طرز عجیب و غریبی بی ادب شده،

* پسر بچه‌ای که در مدرسه و در خانه از کنترل خارج شده،

* کودک ده ساله صادقی که در چند مورد دزدی گرفتار شده،

* داستان‌های دیگری که روی هم رفته به مسائل غیر مترقبه داخل خانواده مربوط می‌شوند مثل:

* ازدواج مجدد و مشکلات آن،
* خانواده مختلط و مشکلات آن،

* پذیرش یک بچه نه ساله (به فرزند خواندگی)،
* خیلی مشکل‌تر از آنچه به نظر می‌آید،

* پریشانی یک مادر وقتی که بچه‌های کوچک به جای در آغوش گرفتن پدر در حال مرگ، از او دوری می‌کنند،

* مادر بزرگ مورد علاقه‌ای که برای زندگی به خانه عروس و پسر خود می‌آید (سردرگمی و گناه ایجاد می‌کند)،

* بحران میان‌سالی زندگی یک مادر و مشکلات مشروب‌خواری،

* کودکی با ناتوانی ناچیز که همه خانواده را به هم ریخته،

* ترس بیش از اندازه مادر از آزاد گذاشتن کودکان که مربوط به گذشته پر مشکل خودش است،

* پدر الکلی که مشروب را ترک می‌کند اما مشکلات خانه بدتر از قبل می‌شود،

* سو استفاده جنسی در خانواده،

* بیکاری و خجالت یک پدر و درک نادرست بچه‌ها،

* بهبود یک کودک از بیماری سرطان، خانواده‌ای که راحت شدند ولی به نظر می‌رسد دارند از هم می‌پاشند،

* طلاق، می‌شود یا نمی‌شود؟

* پا سوز شدن یک مادر پر احساس که خودش را وقف کودکانش کرده،

* معمای پدری صمیمی با همه رفتارهای مشخص و روشن که مورد تنفر یکی از فرزندان است،

* دو برادر که قبلاً روابط خوبی داشتند ولی حالا نمی‌توانند با هم کنار بیایند،

سرگذشت‌های دیگری که مربوط به وقایع ناراحت‌کننده و غم‌انگیز است (وعواقب بعدی آنها) که حتی دوست‌داشتنی‌ترین والدین و آنهایی که مراقب فرزندان‌شان هستند نمی‌توانند پیش‌بینی کرده و از وقوع آنها جلوگیری کنند.

این سرگذشت‌ها شامل موارد زیر است:

* قربانی شدن پنهانی یک پسر،
* مرگ نوزاد و عکس‌العمل معماگونه خواهر چهارساله‌اش،

* تجاوز به دختر دوازده ساله،
* افسردگی پدر و در نتیجه خودکشی او،

* زندگی با یک نقص جسمی مادرزادی که باعث وحشت می‌شود،

* عکس‌العمل دختری کوچک نسبت به مرگ دایی خود از بیماری ایدز،

* مرگ تصادفی یک برادر که به دنبال آن برادر دیگر، خودش را سوزش می‌کند،

* خوشبختی یک خانواده در نتیجه مصیبت وارده به خانواده دیگر،

هر سرگذشت، از زبان دو نفر گفته شده، اول والدی که مشکل را توضیح می‌دهد، مشکلی که

بسیار پیچیده شده به طوری که از حد فکری‌شان بالاتر می‌رود، در ابتدا ممکن است به نظر برسد که مشکل، حل شده یا دارد حل می‌شود ولی چند روز بعد معلوم می‌شود که واقعاً خارج از کنترل است.

اینجاست که نفر دوم یعنی مشاور وارد می‌شود.

مشاور ممکن است روان‌پزشک، روان‌شناس، مشاور اجتماعی یا یک معلم باشد. بعضی از این مشاورین در یک نوع مشکل رفتاری خاص متخصص هستند و از آنها خواسته می‌شود که مشکل را حل کنند.

در این سرگذشت، همه‌ی انسان‌ها، انسان‌های والایی هستند، آدم‌هایی که در دسترس بوده و زیرک، باهوش، با محبت و مؤثر هستند.

علت نگارش این کتاب و انتخاب این روش به دلیل آن است که ما معتقدیم آگاهی نسبت به مشکلات دیگر خانواده‌ها می‌تواند دیدگاه‌های بسیار

وسیع‌تری به ما بدهد تا بدین وسیله بتوانیم مشکلات خودمان را حل کنیم، حتی اگر جزئیات وقایع متفاوت باشد. معتقدیم وقتی بحرانی رخ می‌دهد خانواده جهش یافته و می‌تواند مشکل را حل کند. امیدواریم خواندن این سرگذشت‌ها و راه‌حل‌های ارائه شده بینش شما را عمیق نموده، راهبردهای شما برای برخورد با مشکلات را وسعت بخشد و به شما اطمینان دهد که حتی سخت‌ترین وضعیت‌ها و مشکلات نیز می‌تواند موجب تغییرات خوبی شده، به درمان بیانجامد و سرانجام سبب رشد شما گردد.

جین مارکس

مقدمه ویراستار

باجواب‌های فنی مشاور، درس‌های خوبی از ساخت، بافت و نتایج سرگذشت‌های کتاب می‌آموزد که هدف و رهاورد کتاب نیز به دست آوردن چنین بینش و روشن‌اندیشی از سرگذشت‌های واقعی برای خواننده‌ی کنجکاو است. خواننده درحین خواندن مکالمات اعضای خانواده و یا بعد از جواب فنی مشاور متوجه شیوه‌های غلط ارتباطی اعم از کلامی و غیر کلامی و نیز شیوه‌های ناصحیح آموزشی و تربیتی مادر و پدر می‌شود و این شیوه‌ها را با پاسخ فنی مشاور مقایسه کرده سپس ارزیابی و نتیجه‌گیری می‌کند.

خواننده در حین و پس از پایان مطالعه کتاب به خوبی در می‌یابد که به جز چند استثناء، همه درخواست کنندگان مشاوره جهت دریافت کمک و درمان خانمها بودند و به جرأت می‌توان گفت اگر نقش تأثیرگذار و هوشمندانه‌ی خانمها در مراجعه به موقع جهت دریافت خدمات مشاوره نبود، مشکل کودک یا حل نمی‌شد و به صورت عامل مستعد کننده در وجود او باقی می‌ماند و یا مدت‌ها طول می‌کشید تا پدر خانواده به فکر درمان روان شناختی می‌رسید. بنابر این باید تأکید و اعلام کرد که نقش پیشرونده و سازنده خانمها در مراجعه به مشاورین و روان‌شناسان در همه کشورها وجود دارد و این به دلیل فهم و شناخت بالا و دلسوزانه این طبقه مهم و رو به آینده اجتماع است.

خواننده در طول مطالعه کتاب درمی‌یابد که ساختار، محتوا و حال و هوای متن اعم از سرگذشت‌ها و راهکارهای مشاوران بر اساس واقعیت

در چند دهه گذشته همزمان با افزایش دانش و آگاهی عمومی در درباره شیوه‌های صحیح و علمی تربیت و آموزش کودکان و نوجوانان، کتابهای متعدد و متنوعی نیز به صورت تألیف و ترجمه در این زمینه منتشر شده که جوابگوی نیازهای روز افزون خانواده‌ها، مربیان و خوانندگان مشتاق در زمینه موضوعات تربیتی بوده است. با وجود این به جرأت می‌توان گفت جای خالی کتابهایی که مشکلات تربیتی و رفتاری و در کنار آن راه حل‌های فنی مشاور و روان‌شناس، همزمان و همراه با هم مطرح شده باشد همچنان در بازار کتاب ایران خالی است.

کتاب حاضر اثر خانم حسین مارکس از نویسندگان با سابقه و مشهور آمریکاست که برای تألیف آن تعدادی از پرونده‌های مراجعین به دفترهای روان‌شناسان و مشاوران را گردآوری و خلاصه نویسی کرده و با قلمی ساده در اختیار خواننده علاقمند به موضوعات رفتاری و تربیتی قرار داده است.

از مزیت‌های کتاب‌های تربیتی که با این شیوه نوشته می‌شود آن است که خواننده با والدین و اعضای خانواده‌هایی که به عنوان مراجع به دفتر مشاور مراجعه کرده اند به یک نوع احساس مشترک و یا تجربه درد و رنج مشترک می‌رسد که نفس این تجربه نوعی درمان عاطفی و روان شناختی برای خواننده‌ای است که مشکلی مشابه اعضای خانواده کتاب دارد. همچنین در این کتاب خواننده علاوه بر به دست آوردن بینش وسیع از موضوعات و مشکلات متعدد درگیر با خانواده‌ها و آشنایی

اندیشی و واقعیت پذیری است نه هاله‌ای از توهم، پندار و خود فریبی و یا معجونی از واقعیت و خیال که اساساً زائیده‌ی ذهن‌های بیمار، خودنگر و دگرگیز است! آدم‌های کتاب خودشان را با واقعیت زندگی همساز کرده اند نه آن که دنیا را همانند خیال و پندار خودشان تفسیر و معنی کنند. در واقع جای زندگی در واقعیت است نه در پیله‌ای از خود جوشی‌های ذهنی و پندار ساخته‌ها و تصورات فردی. هیچ کدام از شخصیت‌های کتاب، درمان کودک را به بخت، اقبال و شانس واگذار نکرده اند. آنها نه منتظر معجزه هستند و نه راه حل و درمان را در آینده موهوم ذهنی جستجو کرده و بقدر حال را به امید فردای نیامده از دست می‌دهند. شاخص‌های برخورد مشاورین با مشکل پیش آمده بر اساس پذیرش واقعیت، تحصیل اطلاعات از بخش‌های متعدد زندگی مراجع، اندازه‌ها، تعیین‌ها و مقدارهاست. در واقع می‌توان گفت یکی از تفاوت‌های ذهن واقع بین و ذهن خیال اندیش و کج مدار در همین جا نمایان می‌شود.

به قول مولوی :

نیست وش باشد خیال اندر روان

توجهانی بر خیالی بین روان

لازم است خواننده‌ی محترم پیش از مطالعه کتاب به موارد و نکات ذیل توجه و دقت کافی مبذول کند تا در پایان به نتایج کتاب و نیز اهداف مورد نظر مؤلف و ویراستار دست یابد.

۱. به دلیل رعایت اصل امانت داری، جملات و کلماتی که به صورت زبان محاوره‌ای و عامیانه نوشته شده، به همان صورت ترجمه و ویراستاری شد.

۲. به خوانندگان روان شناس و متخصص کتاب

پیشنهاد می‌شود قبل از آشنایی با جواب مشاور، خودشان نوع درمان مشاور را حدس بزنند و این که اگر به جای مشاور بودند چه درمان و راهکاری را توصیه می‌کردند.

۳. خواننده هوشمند البته تصور نخواهد کرد اگر مشکلی مشابه مشکل سرگذشت کتاب دارد جواب فنی مشاور را می‌توان برای درمان مشکل خود (خواننده) به کار بست. در واقع مشکلات رفتاری و تربیتی پیچیده تر و ناشناخته تر از آن هستند که بتوان قاعده ریاضی دو دو تا چهارتا را در مورد آنها تصور کرد.

نظر ویراستار از حال و هوا و محتوای سرگذشت‌های واقعی کتاب این است که تمام مشکلات خانوادگی و درمان‌های روان شناختی مربوط به خانواده را می‌توان در نظریه سیستمی خانواده در نظر گرفت با این اصل که خانواده به عنوان اولین نهاد اجتماعی متشکل از یک نظام یا مجموعه است به گونه‌ای که همه عوامل و اجزاء تشکیل دهنده این سیستم (خانواده) متصل به هم و در ارتباط با یکدیگر هستند و اختلال در یکی از کارکردها و وظایف سیستم موجب اختلال و بی نظمی در سایر اجزاء سیستم می‌شود. در واقع در بسیاری از درمان‌های روان شناختی خانواده که مبنای آن درمان سیستمی است همه اعضای خانواده در روند درمان یا مشاوره شرکت می‌کنند و تحت نظر روان شناس و مشاور، مشکل پیش آمده عضو (فرد) سیستم بررسی و درمان می‌شود. بدیهی است در چنین رویکردی اعضای خانواده خود را مبرا از حضور در دفتر مشاور نمی‌بینند، زیرا مشکل پیش آمده مربوط به همه‌ی آنهاست و درصورت مشارکت نکردن در روند مشورتی، درمان به موقع و به جای عضو مشکل دار سیستم صورت نخواهد

گرفت. مثل داستان می بارگی راجر در داستان ایسون. به دیگر عبارت می توان گفت مسائل و پدیده های خانوادگی را می توان در یک مجموعه یا منظومه که به صورت زنجیروار به همدیگر متصل هستند قرارداد، به گونه ای که فقدان یا حذف یکی از این حلقه ها موجب به هم خوردن تعادل و عملکرد صحیح سایر حلقه ها خواهد شد.

خواننده در حین مطالعه کتاب در می یابد که دوره نظرات غیر کارشناسانه و غیر علمی افراد غیر مشاور مثل پیشنهاد پرستار در داستان راشل مینی بر حس کردن کودک در اتاق بسته به منظور تنبیه کودک به سر آمده است، تنبیهی که می توانست منجر به فوبیا یا ترس مرضی از فضاها و مکان های بسته و تاریک شود و یا عامل زمینه سازی برای ظهور عوامل آشکار کننده پسین در کودک گردد. در واقع راه حل پرستار کودک در سرگذشت راشل، انسان را یاد درمان ها و معجون های کبری و صغری خانم های قدیم خودمان می اندازد که هم نظریه پرداز و هم درمانگر مشکلات پزشکی، روان شناختی و خانوادگی بودند. اما باید دانست دوره مشکل گشایان و سرکتاب بازکن های نخود و دانه به دست در عهد حاکمیت قلیان و قاطر بود نه عصر خرد و دانایی فردی. بنابر این ساده انگارانه است اگر بپذیریم هر غیر متخصصی می تواند راه حل درمانی برای مشکلات پیچیده تربیتی ارائه دهد. از این رو خواننده در مطالعه بعضی از سرگذشت ها به خوبی در می یابد که درمان روان شناختی به گونه ای است که مشاور در حین درمان، تاریخچه ی زندگی و همه جنبه های زندگی مراجع را می کاود، همه احتمالات را بررسی می کند و در بعضی درمان ها یک دلیل یا عامل واحد را علت اصلی نمی داند، مثل داستان کتی و هیتز که پدر هیتز دارای احساسات و عواطف ناخوشایند ارضا نشده ای بود که موجب

آزار جنسی دخترش می گردید، در واقع آزاری که علت آن تشنگی عاطفی و روانی پدر هیتز بود.

علت این امر آن است که هیچ یک از بخش ها و ابعاد روان شناختی که «شاکله» ما را می سازد جدا از هم نیستند، چه به صورت عرضی، چه بصورت طولی، یعنی چه برآمده از طول و بستر زمان و چه تشکیل شده از روابط قانونمند و ذاتی این بخش ها و ابعاد، مثل احساسات، هیجانات، افکار، عواطف و باورها. در واقع می توان گفت مشکلات رفتاری زائیده ی روابط علت و معلولی است که از مصدر و بستر حوادث زندگی و نیز ساختار وجودی انسان به طور کلی و نیز ساختار شخصیتی ویژه و فردی افراد حاصل می شود. از همین رو برای شکافتن و تحلیل این ابعاد و زوایا، درمان های سیستمی و کاملاً تخصصی به کار می رود. به عبارتی باید گفت روان درمانی و رفتار درمانی کوششی است هدفمند، علمی، منظم و مرحله به مرحله جهت جبران کمبودها، فقدان ها، ناکرده ها و اشتباهات تربیتی و آموزشی در دوران رشد روانی و اجتماعی.

در این جا لازم است توجه خواننده عزیز را به چند اصل مهم روان شناسی جلب کنم: در بحث های روان پزشکی و روان شناختی، بعضی از اختلالات رفتاری را محصول تعامل متقابل فرد با عوامل مستعد کننده و آشکار کننده اختلالات و بیماری های روانی می دانند. به این صورت که عوامل مستعد کننده که معمولاً در دوران کودکی و یا نوجوانی به وجود می آید همان عوامل آسیب رسان به شخصیت هستند که ممکن است مدت ها به صورت بالینی و نهفته در وجود کودک و نوجوان باقی بماند و به دنبال رویداد آشکار کننده یا آسیب رسان بعدی، آسیب روان شناختی جبران ناپذیری به شخصیت کودک و بزرگسال بعدی وارد آورد. بنابر این در درمان های تخصصی، وظیفه مشاور شناخت این عامل

مستعد کننده، درمان و حذف آن از حیطه ناخودآگاه، خودآگاه، حافظه، احساسات و عواطف کودک است به گونه‌ای که کودک بدون وجود عامل مستعد کننده در وجود خود که مثل چرخ و عقون مزاحم عمل می‌کند بتواند دیگر مراحل رشد خود را سپری کند. مثل سرگذشت کتی و سوء استفاده جنسی پدر از دختر خود. در این سرگذشت می‌توان تصور کرد اگر درمان به موقع روان شناختی به دنبال مشکل اتفاق افتاده صورت نمی‌گرفت چه اتفاقی برای کتی در بزرگسالی بوجود می‌آمد.

در این جا بایسته است نظر آقای اریکسون که به عنوان بزرگترین نظریه پرداز مراحل رشد در سطح جهان شناخته شده ذکر شود. طبق نظر ایشان همه مراحل رشد انسان به همدیگر ارتباط و پیوستگی داشته و بر روی هم تأثیر می‌گذارند و هر مرحله از مراحل و دوره‌های قبلی خود متأثر و جدا ناشدنی است. طبق نظر ایشان بحران‌ها یا چالش‌های روانی اجتماعی در جریان رشد انسان و مراحل زندگی امری طبیعی است، زیرا این چالش‌ها و بحران‌ها برخاسته از عوامل خواسته و ناخواسته اجتماعی و روان شناختی است، ولی موضوع مهم در این میان چگونگی کنار آمدن با بحران پیش آمده و عبور سالم و موفقیت آمیز از آن است و در این جاست که خدمات و کمک‌های فنی و روان شناختی مشاور از اهمیت زیادی برخوردار می‌شود. همچنین باید اضافه کرد طبق نظر آبراهام ملزو به عنوان بزرگترین روان شناس انسان گرای قرن گذشته، از آن جایی که مراحل رشد روانی و اجتماعی وابسته به یکدیگر هستند، توقف در

مراحل پایین رشد می‌تواند منجر به فوق آسیب‌ها در بزرگسالی شود. طبق نظر ایشان کاستی‌ها و بیماری‌های فلسفی، وجودی و معنوی به دلیل ناکام گذاشتن و بی‌اعتنایی به نیازهای اولیه‌ی رشد است که این ناکامی می‌تواند منجر به فوق آسیب‌ها در بزرگسالی شود. در واقع عدم رشد فضیلت‌ها و صفت‌های پسندیده در بزرگسالی می‌تواند ناشی از ناکام گذاشتن نیازهای اولیه‌ی کودکی باشد.

والدین محترم همچنین باید در نظر داشته باشند که ده‌ها نوع استرس یا فشار روانی که در کتابهای روان شناسی به آن‌ها اشاره می‌شود، در مورد کودکان عمدتاً و نه کاملاً، محدود به تعارض‌ها و استرس‌هایی است که به محیط خانه، مدرسه و مشکلات شخصیتی کودک مربوط می‌شود، لذا فراهم کردن محیط سالم و غنی در مدرسه و خانه و فراهم نمودن شرایط تربیتی و آموزشی مناسب می‌تواند کودک را از ابتلا به تعارض‌ها و کشمکش‌های روان شناختی محافظت کند.

امید است خواننده محترم از مطالعه کتاب استفاده ببرد و خطاهای سهوی آن را بر ویراستار ببخشد.

در پایان مقدمه لازم می‌دانم از دوست خویم آقای سینا روحانی به خاطر ترجمه ساده و روان کتاب و نیز حاتم نسیم صحرایی به خاطر زحماتی که در دوباره نویسی ترجمه کتاب انجام داده‌اند و نیز از تلاش صادقانه خانم فتاحی در کار تایپ و غلط گیری کتاب صمیمانه تشکر و قدردانی کنم. توضیحات و نظر ویراستار در پاورگی‌ها با حرف «و» مشخص شده است.

فهاد منصف